

KEDVENC KÖNYVEIM

PÁLOS ROZITA

HAZATÉRÉS

Válogatott versek

Tatabánya
1987

Válogatta és szerkesztette: CS. VARGA ISTVÁN
Lektorálta: FODOR ANDRÁS

Technikai szerkesztő: SAMU JÁNOS
Borítóterv: PAPP ALBERT
Sorozatszerkesztő: MONOSTORI IMRE

ISSN 0237 370 x
ISBN 963 03 2604 3

Kiadja:
a Komárom Megyei Tanács V. B. művelődési osztály
Felelős kiadó: HARSÁNYI LÁSZLÓNÉ

A fény szelíd kalandora

A költőnő, akinek válogatott verseit tartalmazza ez a kötet, már nem él. Egy kis bakonyi faluban, Bakonyszombathelyen lakott, ott és a környéken tanított. Elég gyakran járt föl Pestre, és megfordult több külföldi országban is. Két verseskötet jelent meg: az *Úton* 1975-ben, és kilenc év múlva az *Irgalmas szelek* 1984-ben. 1985-ben halt meg, 59 éves korában. Úgy történt vele, ahogyan megírta: átsiklott „a halál túfokán / hol a fény fehér kalandja vár”-t rá, mélyen vallásos hite szerint, mely hit átszüremkedő, átcsillanó, zuhatagszerű, itt-ott fölragyogó, a sötétben csillámló módon van jelen költészetében, de sehol soha nem tolakodóan, harcias türelmetlenséggel, szó- vagy élményhiányt elfedő frázisokkal. Pálos Rozitát azért is nevezhetjük a fény, a belső fény, de az időnként egybeeső külső, belső fény kalandorának, mert – beleértve e kifejezés jelentéstartalmába a veszélyeket is –, hol óvatos mozdulatokkal megkísérli kitágítani költészetének adott határait, hol meg kicsapva kockázatos költői portyákra indul. Nem mindig jár sikerrel. Olykor magán felejtí más költők tartását, alkalmazza szóleleményeiket, ezeket mégis mindig elhagyja. Ha költészetének utolsó állomásáról tekintünk vissza életművére, megilletődötten látjuk: rokonait inkább a béketűzően magányos, és nem keserű, belső szerelemtől elkomorulásukban is tiszta szavú, fényes idejű emily-dickinsonok között kell keresnünk, mint kortársai között. A fénynek ez a szelíd kalandora magas fekvésű hangján világgá kiáltja eljegyzettségét, de áhítatos, elutasítja a kínálkozó alkalmat, de megbocsátó.

Halk hangú költőként tartják őt számon, ami alapjában igaz is. De ha költészetét csupán e tulajdonsága felől közelítjük meg, az majdnem annyit jelent, mintha észrevétlenül az irodalmi asztal szélére tolnánk. Vannak e költészetnek nagyon is bátor kicsengései, fojtott rémülete és elkendőzött sikolyai, nagyon is eleven belső mozgása, és talán mindenekelőtt *biztos látás* – látomás is – a lét lényegéről, folyamatáról és mibenlétéről, amit az alábbiakban szeretnénk megmutatni. Ugyanakkor e költészetnek vannak fogyatékoságai is, legkivált abból a – legnagyobbaknál is sokszor kísérleti stádiumban megrekedt – küzdelemből eredően, hogy a belül látott fény-struktúrát (közölhetetlensége ellenére is) adekvát költői műként papírra tegye. Pálos Rozita verseinek zöme magán viseli e küzdelem nyomait; költőnk nem mindig ura verseinek, sokszor csak törekvő szolgájuk. De az az írástudó vagy műítesz vesse rá az első követ, aki ... Eredeti, kifejezetten misztikus eruptiójú író volt, akinek lelkiületéhez hozzáidomult fényre oly érzékeny képzelőereje. Ez a szellemiség nyilatkozik meg vallásos-vallomásos műveiben, családi vonatkozása, művek-, országok-, utazások apropóján keletkezett verseiben is. Az ő megismeréséhez is mindenekelőtt látásmódjának megismerése szükséges. Pálos Rozita kifejezetten az az író, akit gondosan szerkesztett, a legbenső lírai mozdulásait is tiszteletben tartó és a fejlődését hűen bemutató válogatás jobban megvilágít, mint műveinek mennyiségi összefoglalása. Legérettebb

versei kívül hordják a másutt takargatott sebeket és az erényeket is, és mégis diszkrétebbek, mint a kevésbé sikerült, de intenzívnek gondolt darabok.

Ez az „évelő beteg” költő – érdemes erre a jelzőre fölfigyelni –, aki ijedten veszi észre, hogy hosszú, aranyló haja időközben megőszült, „Halvány nessel haját kibontja”, s „ezüst romokká hulló kontya, / lenszőke múltba szétlebeg.” Ugyanebben a versben, az Etűdben a kertnek jácint fénye van, az ég kékje a „szívünkbe néz”, „a szó aranyba lép”, vagyis a puszta használati értékén túl a szót egy magasabb értelem ruhazza föl feladatokkal, teszi képessé arra, hogy az ilyen ég-kéket, lenszőke-múltat, jácint-fényű kertet ne csak fölidézni tudja, hanem *titokzatosan, a jelentőségében el is mélyítse*. Tegyük föl nyersen a kérdést: minek kell egy fizikai jelenséget, egy történeti időszakaszt, egy növényegyüttest „titokzatosan, a jelentőségében elmélyíteni”? Nem intellektuális abrakadabra ez? ... Ha az, akkor például fölösleges kicifrázva emberi szerelemről beszélni, elegendő a nemi vágyak kielégítéséről. Akkor ne ködösítsünk különféle hitekkel, elég a vaskos társadalmi szükségyszerűségekről szólni; főleg ne vallásos hittel ködösítsünk, amely a világtörténelem leghányatottabb és legvitatottabb szellemi-lelki alapeszméje. De akkor ugyanígy le kell mondanunk a bármiféle emberi eszme gyakorolta szuverén világlátásáról is, amelynek a végsőig feszített objektivitás vagy objektivizmus mellett is marad szubjektív értelmezhetősége. Ha pedig marad, akkor az ég kékje nemcsak fizikai jelenség, hanem az emberi lét mélyéig lehatoló szín is lehet, a múlt nemcsak egy történeti időszakasz, hanem az ember megszemélyesítő értékelésével lehet lenszőke is, a növényegyüttes pedig kert.

Egy látásmódot, ha az kiforrott, kívülről gyakorolt és a cáfolatát célzó hatás csak megerősítheti, mert életerejének legfőbb bizonyítéka az, hogy létrejött. A látásmódra a maga kijelölte keretein belül kell rákérdezni, a maga állította erkölcsi mércén kell lemérni, a maga sugallta elvekkkel kell szembesíteni, a maga megrajzolta képi logikát kell rajta számon kérni, ha éppen művészetéről van szó. S még szorosabban, egy költészet értékét, erőinek mozgásirányát vagy irányait, belső kohézióját, eszmei önállóságát egy versen belül kell kimutatni, vagy *több* versen, mindenesetre az egyedi darabokon, s elismerni vagy keveselleni.

Pálos Rozita is, mint minden igazi, vagyis *belülről kifelé* dolgozó költő, elejtett bizonyítékokkal igazolja a látszatra – vagy első látszatra – nehezen igazolható látásmódját, művét, sorait, szavait. Melyek ezek az idézett versben? 1. „a szó aranyba lép”: a kifejezés szokatlanságát nyomban követi az olvasóban a kifejezés tökélye szerzette benyomás. A szavak szorosan, szinte egymáshoz tapadva sorakoznak, nincsenek köztük a mesterséges szóalkotmányokra jellemző, zavaró szóhulladékok, ezekre itt nincs semmi hely, a szavak mintegy egymásba fűrődnek a belső, *diktáló* hevesség erejétől. A meggyőző kifejezés hiteles lírai okokról tanúskodik, ez a hitelesség a vers közegében szétterjed, más helyeket is hitelesít, amelyekben egyébként megmeginanánk. 2. „valahol megsült a kenyér”: talán most sült meg, amikor a költő a vers megírásával bajlódott, és megcsaphatta az orrát a kemencében sült kenyér illata. Vagy valaha sült meg, egyszer, kisgyermek korában, s az akkor érzett illat máig kitartott, évtizedeken át, nem az orrában, hanem a *lelki* orrában, és hosszú-hosszú illat-szendergés után most kinyíltott, mint egy virág. Az ilyet bármilyen versből, legyen az dadaista, nonszensz vagy imádság, kihagyni lehetetlen. 3/a. Erre a jó sorra, mint egy biztonsági zár, rá-

kattan a bizonyítás, a telitalálatos hasonlat: megsült a kenyér, mely „forró, mint napsütötte vászon”. Aki már ráfektetette a tenyerét a frissen sült kenyér hátára, és egy napon veszteglő sátorlapra, annak ez a hasonlat sokat mond. 3/b. És itt van a költői figyelem elernyedésének a jele is: a kenyér hasonlítása megismétlődik, fölöslegesen, sőt károsan, mert a második, jóval laposabb hasonlat az első erejét gyöngíti; a kenyér „forró, mint megcsókolt tenyér”. Világos, hogy a „kenyér” sorvégi szó rímhelyzetbe kényszerítette a költőt, aki a hirtelenjében beugrott „tenyér” szónak – örömmel – megadta magát, s rontott azon, amit fölépített. 4. „évelő beteg”; kitalálhatatlan, kapott jelző, az emberi energiákat meggyűró szenvedés a forrása az ilyen baljósan tökéletes szónak. 5. „lenszőke múltba szétlebeg”: nemcsak kiváló kifejezés, hanem ezen túl még arra is telik az – egyébként csillogó, kúpszerűen szétterülő, a teljes verscselekvést magába ölelő – erejéből, hogy a múltat meghosszabbítsa visszafelé az idő ősforrásáig, s ezt, mint lassú, lírai mozgást a „szétlebeg” ige láttatja, s mint lezárt tartalmat ez a különös, gyöngéd, engedelmes cselédszó, a „lenszőke”. Idézzük most a három versszak közül az utolsót:

Halvány nessel haját kibontja
az ágyban évelő beteg,
ezüst romokká hulló kontya,
lenszőke múltba szétlebeg.

Ez a költészet a magánytól mélyült el, a magányban találta meg, mint a bibli-
ai földbe rejtett kincset, a hitet, e hit átjárta költői eszmélettől fényesedett ki.
Pálos Rozita több versében érinti költészete lényegét, de két helyen világosan
rátapint. A „Marke király gyermekei” -ben így ír:

titkom a tiéd
nem fontos többé a szavak
csak a létezés költészete.

A „Szenvedés tükör” című haikuban pedig ezt írja:

nem művészet ez
hanem istent kutató
szenvedés tükör.

Mindkét megjegyzésből költői fölfogására következtethetünk. Először is Isten elkötelezettje, nemcsak mint vallásos lény, hanem mint titoktudó, nyelv- és lélekkutató, felelős szó- művész is, és azonnal ellentmondásba kerül önmagával: mint a szó művésze épp a szó fontosságát vonja kétségbe. Sőt, a szó költészetével szembeállítja „a létezés költészete”, és a második megjegyzése mintha meg is erősítené ezt az álláspontot: nem művészetet művel, hanem mintegy a szenvedéseivel – volt bennük része bőven – foncsorozott tükröt tart Istennek, vagy tükörrel nyomoz Isten után. Fölfogásával vitatkoznunk kell, hisz az ige, a szó isteni tartalmak kifejezésére is alkalmas eszköz, és a legnagyobbak költészetében korlátlanul futotta be földi, lelki-
szellemi, kozmikus és metafizikai pályáit. Ugyanakkor az emberi ige a földi életet kulturálttá tette, emberivé, s máig megalapozza, helyreállítja, és meg-
testesíti benne az igazságot, tehát nagyon is fontosak a szavak. Másrészt a

költő maga cáfol rá állítására a legvelősebben, mert azt, hogy „nem fontosak többé a szavak” és hogy „nem művészet ez”, kizárólag szavakkal képes elmondani, mi mással mondaná, legföljebb kimondott, de le nem írt szavakkal mondhatta volna el, de akkor miért írta le mégis? Mert talán fontosnak tartotta közölni velünk, hogy nem fontosak a szavak? De ha nem fontosak, akkor egyszerűen abba kell hagyni az írást. Akik ugyanis valóban nem tartották fontosnak a szavakat, azok ezt vagy leírták, vagy nem, mindenesetre elhallgattak.

Ennek ellenére látnunk kell, hogy Pálos Rozita egész költészetével e meggyőződése mögé áll. Műve háttérében mindenütt jelen vannak a búcsú körvonalai, vagy a vágyódás az elszakadásra, ezért a létezés, az emberi élet réseit keresi tudva-tudatlanul: „a legártatlanabb pillanatok / helycseréje közötti résben // tudjuk levetni / legmagányosabb lényegünket /”s kiakasztani könnyedén / egy hóvirágnyi figyelembe” (Csak). Réseket keres, amelyeken átűz a Lét fénye, de legtöbbször a fájdalom, a visszahullás gyötri meg – ide lent. És akkor kezdheti előlről, kezdheti a szavaival, melyeknek „rothadó húsan / csömör nyűvei lakmároznak ...”. Egy bizonyos: igyekezete, hogy boldogtalanságát a boldogsággal fölcserélje, lankadatlan. És amikor megérti, hogy ehhez a boldogsághoz csakis a halálon át visz út, elfogadja – „bár nem reméltem / hogy magam ily hamar ...” (Tudtam) –, elfogadja, mert szerelme „erősebb mint a halál / keményebb mint a koporsó” (Salamon király). S végül az az elragadtatás, amely így tud beszélni a ;halálról: „a mozdulat / mely összeroskadásod / peremére fagy / tánc lesz és repülés”, meggyőz. Lehet, hogy mégis a létezés pusztá lüktetése ez a költészet és Istent kutató szenvedés tükör?

Lehet, de akkor sem valami permetszerű szublimátum, megfoghatatlan s bigott ájuldozás, hanem – a legjobb darabjaiban – pontosan metszett, szoros mondatrendű, a tapasztalatait másként kezelő, eleven szeretettel átítatott, szabad képzelőerejű költészet. Alkotójának nemcsak az égiekhez van köze, hanem a földiekhez is: a szüleikhez, a tájhoz, az emberekhez, sőt – vagy inkább – az emberiséghez, a mindennapi eseményekhez, időhöz, kerthez, kislibákhoz. Anyjáról írja – aki „tavaszban üldögél” –, hogy tiszta és megfoghatatlan, mint a szó „a gondolat arany tengelye / körül”, amelynél szebbet emberről alig lehet állítani. És mond a szüleiről valami megdöbbenőt, ami csak abban az emberben foganhat meg (csírázhat ki, de ami nem terebélyesedik művé, hanem megmarad egyetlen mondatnak, mert nagyra becsüli a kinyilatkoztatással való rokonságát, szóval csak abban az emberben csírázhat ki), aki a szívvel figyeli az egyszerű ember méltóságát, a szeretetével dolgozza föl a sorsát, és irgalommal ítéli meg a nem minden szemnek látható nagyságát: Ők azok, akiknek *sejtelmük nincs, hogy élnek*. Ez a költő elmondhatta magáról: „Ringat a benső végtelen”, hatalmas anyaként. Másutt tegezi ezt a benső végtelent: „mélyen vagy bennem / mélyebben mint fecske szárnyában / az ösztön és az emlékezés / melyeket tengernyi távol se mos ki / s fészkére visszatalál” (Ma este); mi ez a benső végtelen?

Olyan valami a költő számára, ami személytelenül személyes benne, mondhatjuk benső Jelenlétnek is, a nagy J betűvel jelezve, hogy a valami egyben valaki, Végtelen Világ: „míg megtalálja / a világból kilakoltatott Világ / izzó univerzumát / önmagában” – az utolsó szó fontos helyhatározó, *személyes Világ él személytelenül a személyben*. Ez tipikusan misztikus életérzés: a világ behúzódik a szívbe, a szív Világnak érzi magát. A költő szívében

a hitéből eredő dráma feszül, tehát nem képzelgésről van szó, hanem azonosság-megtalálásról vagy azonosság-vesztésről. Ezt költőnk oly komolyan veszi, hogy önlétét érzi elveszettnek, ha elvesztette, és önlétét érzi megtalálnak, ha megtalálta ezt az azonosulást – az istensejtést. Mert végül is erről van szó. Ami belső füle hallatára szólal meg „egy benső haza édes anyanyelvén” (A Villa Giuliában), vagy mint „Hangtalan ének” a lélek egy bizonyos pillanatában, egy bizonyos, jól körülírható helyén: „Sosevélt magamra bukkanok így / egymásbaszótt világok metszőpontján.” E költői lelkület tehát kifejezetten univerzumként szemléli magát, belső mozgását a csillagtér mozgásához hasonlítja, és ennek az az oka, hogy a hitében megragadható teremtetőt a Világmindenséget uraló erővel képes azonosítani. Magába fogadta ezt a hatalmat, és ez a hatalom szétbocsátotta benne égtájait, átrendezte a látóterét, kijelölte a színeit és a formáit, meghatározta a nyelvét, boldoggá tette őt és sóvárgó boldogtalanná, szerette és kínoztta, s engedte, hogy lelki-szellemi erőinek fölhalmozódásait versekbe foglalja. A természete az maradt, ami volt. A természetfölötti azonban megkezdődött benne, és egyre nőtt. Megmaradtak költői kifejezésének sikerületlenségei, költői mondandója elszelídült, s itt-ott éretlen, túlesztétizált, esetlen megoldásaival találkozhatunk.

Alighanem egyszerűen elkerülhetetlen és szeretet indítékú összemosódás az, amikor Pilinszky szavai bukkanak föl Pálos Rozita egyes verseiben: „A holdsütésben vetkezem / a mozdulatlan némaságnak” (Holdsütésben). És a Kain című versben: „csorog / fedezet nélküli halálom.” Az eredmény az, hogy e kifejezések is fedezetlenek. A következő két sor nemcsak bonyolult, hanem otthonossága erőltetetten negédesnek is hat: „Eldobott pléhdoboz alján felejtett / napsugár üdvözölt.” Költőnk egyébként gyakran használ befejezett melléknévi igenevet, ami elnehezíti a magában frappánsabb főnevet, jelzett szót, főleg, ha a jelző keresett. Helyenként nehézkessé teszi a verset az az érezhető törekvése, hogy meglepetést okozzon: „lábnemérintett / út” (Pál apostol), „könnysikálta küszöbön”, nagyon is kérdéses szóalkotás (Csodatévő Szent Miklós), szabadulásunk „elvermelt pillanata”, „hamuba sült városok”, a nagyon jó és a mesterkélt közötti határon járunk (Lobognak már...). A Vasárnap című versét így fejezi be: „mígnem halála kipergeti / érett gabonának holnapját.” Mintha a mondanivaló sikere azon az ötleten múlnék, amely – föltehetőleg – megváltoztatta a második sor rendjét, holott a gondolat eredetisége az, hogy ami ‚a holnap érett gabonáit’ kipergeti, a *halál*. Általában van valami lappangó, kedves hetykeség. lelkes hajlam ebben a költészetben arra, hogy spontánul odavesse – igen jónak hitt – meghökkentéseit, amiknek ugyanaz a rugójuk, mint a remek megoldásoknak, mégis elpuffannak vagy visszás érzést keltenek. Ezek ilyen szerkezeteket hoznak létre: széllobogójú harangszó / kézen fogja a csendet; fénnyé fogalmazzák az éjt: a történelem belei fordultak rád; kis adag apokalipszis; a tűzőzön prognózisában / vacogtak.

Modorosságot érzünk azokban a verseiben, amelyekben a beemelt, s nem a megérlelt, saját, átélt modernség hat, ha egyáltalán ez a szó, modernség jelent valami megfoghatót a költészetben. Azt gondoljuk ugyanis, hogy a mai költészetben vannak, mert megíródtak a modernnek is nevezhető jó vagy nagy versek, s ezek – anélkül, hogy akarnák – képviselik a modernséget, de ha megkérdeznénk tőlük, mint értenek modernségen, alighanem csak vonogatnák a lírai vállukat. Költőnk olykor megelégszik az egy vers-gerincre fű-

zött szürreális asszociációkkal, fölkiáltó hangnemben, de ez a módszer önmagában kevés a jó vershez. Tisztázatlannak érezzük az ilyen sorokat: „olvashatóvá tenni / a csontmélyi számadást” (Georgij Lansing). Van verse, amelyet protestáló hév fűt, de a szelíd költői torok elfúl s csak általánosságokat buktat magából kifelé, majd hirtelen mintha megijedne attól, hová juthat, visszakozik – egy nagyszerű befejezéssel: „nincs egy pont / a világegyetemben / üdvösség nélkül” (Miféle tűz...).

Hogy valójában ki ez a költő, nála sem az dönti el, több erénye van-e, mint gyöngesége? Azt a legjobb, az idő homokjából kimeredő művei mutatják: az Anyámnak, az Éjféli könyörgés, a Konfesszió, az Avilai Szent Teréz, a Visszatérés, a Boldogan élek Ostiában, a Hétköznapi sóhajtás, a Szombat, a János apostol, a Háromszáz napig, az Elektra, az Orpheus, és ez a nagy, nyugodt, kimagasló darab, a Caesar levele Luciusnak, a Tudtam, a Ha most jönél, és a többiek – a fele is elég volna ahhoz, hogy megőrizze a nevét. Ki volt ez a megremegő szívű, felnőtten is kislányos, tanító és örökké tanuló, a szivárvány, a fák és az angyalok nyelvét szorgalmasan kibetűző, a díványán heverészve verset vers után író, mellőzött és a „többiek” közé tessékelt ember, aki sírva és ujjongva, mérhetetlen bizalommal és kiadói előszobákban szorongva vitte a maga különös fényeivel megszabdalt és földíszített verseit, kikimerészkedve fájdalma „pengével faragott csöndjéből” miközben belső tűz és belső öröm töltötte el? A fény kalandora volt, aki azért keményen és rugókonnyan nemet mondott a hétköznapiok cselvetéseire. Ezt írja a Konfesszió című versében:

ismerem
a szó a szem
a láb a kéz
a száj a könny trükkjeit
ismerem
ezért nem tűnök semmi közeledést

Volt azonban valaki, akinek jöttét nemcsak várta, hanem leste és vágyakozott rá:

ha most jönnél jókor jönnél
bár pillám se mozdítanám
szirmát bontja a halálom
halkan ennyit szólnék talán (*Ha most jönnél*).

S amikor Trappistaként elmondhatta magáról, hogy

vágyaimról a húst learattam
ezért vagyok

átégttem a szavak tisztítótüzén
berendezve szolid halálomat
az évig hallgatok.;

azt pillantotta meg e nagy és végső hallgatásban, akiről már nem lehetett mást és többet mondania:

egy király közeledik

(Szulamit).

Egyedül a valóság mérhető. S ami méri, az a még valóbb valóság, s annak tükröződése a szellemben. Pálos Rozita költészete valóság, tehát rangos, és állja a próbát.

VASADI PÉTER

NEKEM CSODÁLATOS

Anyám

sorsává lett veresé-
gek
megtalált fénye mel-
lett
szívesen hallgatott

hallotta amint a ró-
zsa
a világegyetem név-
mását
kimondja
hazatért fecskék
szaván
a feltámadás ízét

nem hitt a halálnak
nem hitt a rossznak
míg a tél meg a tél
a tűzön prognózi-
sában
vacogtak

kötény alá rejtve ke-
zét
segített már
az angyaloknak

Anyámnak

Három nap óta már halállal küszködöl.

Micsoda leckét adtál nekünk
az ibolyántúli Földről, ahonnan
türelmed galamb fényei leszállnak.

Legfőbb gondod, hogy ettünk-e mi
s tiszta kendő van-e a mosdón?
ha kezét mossa az orvos.

Mintha folyton álmos lennél –
elküldesz minket a fájdalom
pengéivel kifaragott csendből.

Küszöböd őrizzük megijedt
gyerektekintettel, miközben
mérlegre teszed a lélek dolgait.

Oly tiszta és megfoghatatlan vagy,
mint a szó a gondolat arany tengelye
körül, mely téged soha meg nem nevez.

Este

Holdas falum szemekbe tűnt el,
most könnyek függönye takarja.
Madár zuhant ezüst avarra,
kék szárnya, mint örök szünetjel –
a csendet sírásig akarja.

Egy csillag arcát leemelte
s a nincs-tovább kéjébe veszi,
míg álmában felsír az esti
magányú Föld, árnyakkal telve.
Kezem a Kéz el nem ereszt.

Nyár a szobában

Esti november a Holdat
fényezi teljszínű fákra.
Függönyön almavirágba
botlik az utcai holnap.

Régi harang szava - mása
visszaverődik a csenden,
széllobogós haja reppen,
angyali kék suhanása.

Nyár a szobában. Örökre
lány mesedallam enyész el.
Fájdalom égiszü fénnel
hamvad az éj peremére.

Üdvözlégy tavasz

A tél kimondta utolsó érveit.
Galambok röpte virágzik a szélben
felhők és háztetők között.

A hó ezüst emlékművei elöntik
az árkok agyagos medrét.
A jég mozdulatlansága szétfolyt,
mint seholse rögzült mosoly
egy arc-magányú tájon.

Íriszek önkívület kékje
borítja el a kerteket
és millió madár
egymásra kottázott dala.

A boldogságra emlékeztet mindez,
mely időtlen tavaszban járatos.

Falusi nyárban

Hány óra van most, nem tudom,
a nefelejcs kimondta álmát,
napfényízű madár úton
szívekbe küldi kék imáját.

Anyám kapával szöszmötöl,
akár egy angyal rossz ruhába'
lenszőke kontyán tündököl
kihúlt értelmű évek ára.

A kerti székben szállok én
fogam között kakukkfűszállal,
halálszegélyű költemény
sodor mint szél, pihét magával.

Csukott szemhéz az oltalom,
a benső csillagok határa,
hol lélekké vált szavakon
örök a szép feltámadása.

Közös nevező

Itt a váravárt várakozás ideje.
Remélt és nem-remélt örömök
édes vigíliája s egyben csendes
váfaja a félelemnek, mit a jövőendő
ünnepre virradó fájdalom előre fogan.

Várni a szebbre – tán ennyi a legtöbb.
Minden ember közös nevezője.

Én szelíden várok.
A vén kútgémtől ellesett nyugalommal,
minek vödrével naponta vizet merítek
oltani galambok, szavak, virágok

szomját. Ha üdeségekkel megtelik a kert,
nővéreim, a rózsák, hálából versembe
hullatják szirmukat
s e hallatlan pillanat pelyhe
áldozati magasba lendít, hol érzem:
nem győz le semmi engem, míg szerelmed
és a tettek védenek.

Etűd

Kigyúlt a kertek jácint fénye
s szívünkbe néz a tiszta kék,
virágzó barka hinti szélbe
porát s a szó aranyba lép.

Nyílásra vár virág az ágon,
valahol megsült a kenyér,
forró mint napsütötte vászon,
forró, mint megcsókolt tenyér.

Halvány nessel haját kibontja
az ágyban évelő beteg,
ezüst romokká hulló kontya,
lenszőke múltba szétlebeg.

Nekem csodálatos

egy született macska előkelősége

sirály röptének árnya
mit ellop a víz

utolsó lepkék jaj-ívelése
utolsó hajszálhorizonton

rakéták csillag suhanása
a teremtés légvonalán

a kubikoló ereje
ki hordja a földet míg hordja a Föld

Ma este

ma este oly tiszta a kis Bakonyér
megmosom benne álmaimat

mennyei lassan járnak a felhők
a vén vízimalom Őrli a múltat
holtak hordják hátukon a lejárt időt

esőszagú szélre vágynak a fűzfák
nem látod Őket
mélyen vagy bennem
mélyebben mint fecske szárnyában
az ösztön és az emlékezés
melyeket tengernyi távol se mos ki
s fészkére visszatalál

vízum nélkül
lépheted át szerelmem határát
csak annyit mondj
„messzebből jövök önmagamnál”

Kis téli dal

A végső rózsák dérben fürdenek
lejárt pompájuk óvatos fehér
midőn a kert kopár termébe tér
a Hold, a mirtuszbokrok fénylenek.

Szobában kályharőt falat hímez
és almaillat-éjbe von szemed –
valóban egy – csak oly kettő lehet,
kiket egy perc örökre összegez

Ellenáram

Amikor hozzád
futnék a szökés egyenlítőjén
mindig elindul valami –
felém sodorni a fény ellenáramait
Amikor hozzád
futnék a szökés egyenlítőjén

az angyal
meg a kert
anyám ültette violák fehér szakadéka
egy láthatatlan kismadár nesze
a szilfa félmagasában
s a szabadakarat kínja
belém szegeznek
az itt-maradást

Harmat hullott

Harmat hullott már a mezőre,
sásliliom újhódat imád,
csak emléked bíbor cipője
kopog halkán a kertemen át.

Fehér éjszaka

Holdfényel hipnotizált kertben
elaludtak a nárciszok

valaha itt jártál

múlt és jövő távlatai ragyogtak
jelen időben

Az Ősz lépcsőin

Ködleányok im
bo
lyog
va
lengenek a tó felett
hinta szél sodor
ha
juk
ba
gesztenyefa levelet
szőke nádvirág
e
ső
ben
föl-leszáll egy kismadár
kánya mondja a mák
ső
té
ten
nincs a fénynek sorsa
már
lágylehelet é
ri
aj
kad
élő hangon felragyog
egyidőben szól
és
hall
gat
te vagy én s te én vagyok

Karácsonyi ének

Fogy a fény, jön az est
lélekringatóan.
Kicsi szánt kicsi lány
huzigál a hóban.

Hamvadó ég alatt
én is mendegélek.
Fellobog szívemben
karácsonyi ének.

Látod, itt, látod itt,
én vagyok a pásztor,
faragott fenyőből
bibliai jászol,

csillagszép istálló,
bégető kis bárány,
rojtozott keszkenő
Máriának vállán.

És aztán én leszek,
ha elhagy az ének,
olyan mint akit ma
megfeszítetének.

Vajon

– hová
futott ez a gyerek megint
kabát és táska nélkül
maroknyi holdfénnel
konok fejében –

gondolod anyám
az otthoni csend
fehér képkeretébe zárva

a len virágba libbent épp
mikor vonatra szálltam
búzaszársípon füttyült egy fiú
mitől sírva fakadtam

kapu a menekülés bennem
kulcsra zár
a tágranyílt semmibe

hol elveszti napszínét a Nap
égszínét az ég
nincs levegő
csak pusztaság
zártkörű golgoták nyoma
a sötétség mentőkötelét
markolom

menthetetlenül

1952

Anyám tavaszban üldögél

trónuson ülsz: a kis-széken

öledben szalmakosárnyi
színarany pihe-pamacs
7 ruca fürdik a Napban

fagyökér ujjakkal simogatod
a maszületettség meleg titkát

a lepkeszárny ütötte lég
violák egébe kóstolt
hogy boldoggá avasson téged

tündöklő lelkiismeretruháért
amit szemed meleg havában kimostál

ünneplős mindörökre

Kislibák

kislibák arany ruhája
hófehérre vált

nŐszrom fakóra válva
hívja a halált

tearózsa liliom
szirma most fakad

napsütötte lim-lomon
árnyak alszanak

kis manó a körtefán
álmot álmodik

dédanyám mint ifjú lány
fon s imádkozik

félve jár a szél oly tiszta
unokára néz

ki jövŐből tekint vissza
aztán elenyész

Mohos kövön

mohos kövön üldögélek
mintha gyerek aludna ölemben
gondjaim oly könnyűek itt

hullámok hangja
kilopja a tájból a csendet
szellő-rózsák visszalopják
kék hajánál fogva

csillagmosta lebegés
hátterén simuló Őzike arc
szomorú gyertya szeme

tükrözi a pillangókat
fákat és füveket eget
és földet mely sarokkövéül
választotta az embert

Apámról

mennyi napfogyatkozás a szívben
mit nem jeleznek műszerek

árnyéka most egy arc
öreg paraszti

keményen vésték
szelíddé

ünnepek és hétköznapiak
gyerekek és almafák

a gyűlölet zárókövét
repsző gondok és álmok

a börtönévek
kizsigerelt láthatára

bűn és megbocsátás
a szeretet méretlen portékái

együtt és egyszerűen
mindörökre

ELVONT IDŐBEN

Kép

Fekszem. Arcoktól sebesülten.

Költözik a fény

Szavak –
amelyekben éltem egykor,
akár az üres csigaházak,
Mögöttem végleg elmaradtak.
Szótlan
szeretnék szólni már,
miként a fény –
vagy esti mozdulat,
amely a mindennapi könnyeket
letörli csendben.
És megszakad.

G
o
n
d
s
z
í
n
ű

k
u
n
y
h
ó

n
í ű
z k
s u
d n
n y
o h
g ó

kopár fák között
kő gyökerével
a földbe tapasztva
mint porba fúlt veréb
merev tagokkal
tetőzi szürke sorsomat

Múzsámhoz

agyonhajszolt páriaként
szóltlak a másik partról

befagytam
egy könnycsepp glóbuszába
nem hatol hozzám többé
növények állatok tárgyak titka

elfajzottam
mint rossz helyen lakó virág

mitse csodálkozom
hogy oly régóta felém se nézel
remények helyén az iszony
ujjlenyomata lángol:

a szén meg a kenyér
fontosabb lehet mint te vagy

Reménykedés

mentem a hajnali fényben
mentem a nappali hóban
mentem az esti esőben

visznek az éjszaka holtan

Stigmatizáltak

márványfegyelmű arccal titkolom
– te is tudod –
innen meg onnan szüntelen
szállítják a borzalom segédeszközeit

egy gépszáj
eszményi adatokkal mindent igazol
kívülem – kívüled

a balsors – akár a kegyelem – csak jön
nem érdemeltük

a lelkiismeret kirablását
a légnemű rettegéssé Őrült levegőt
a torokfeszítő hóhértetteket
az álombeli boldogságot
egy érthető szenvedés szokásos színvonalán
a balsors – akár a kegyelem – csak jön
nem érdemeltük

majd az idő
megeszi lábnyomait
hamubasült jövőendő látomását
és mindent jóra fordít
helyére tesz átlényegít rehabilitál
– glóriás halottak leszünk
egy büntelen kor fénytudatában

In memoriam J.

az öröm térfogatából

micsoda körhintán
forgott el időd
micsoda történelem
belei fordultak rád

micsoda lélekzet leplezte
halálod jelenlétét –

In memoriam N.

Hajnali homályból hallom hangodat,
hörögve szólsz, mint aki halódik.
Pórusaidból üvölt a félelem,
de nem jut el egy irgalmas szóig.

Árva fejed árva kőre hanyatlott,
csupa sár vagy és csupa végtelen.
Pusztulásod földi balzsamából
öröklét árad csillagcsendesén.

Az idő vádlottjai

könyörtelenek voltak míg éltek
nincs nyugtuk
„hol a gyötrő meggyötörve bajmolg”

hitvány álmok maradéka
fityeg át szívükön
mint rosszul megkötött cipőzsinór

folyton elbotolnak benne
orrukra esve a sárban
átkozzák a beljük szorult Végtelent

Úton

november kitalált kékjei közt
a szelídek tapintatával
mosolyognak a nyírfák

álmaik csend-melegében
jó volna lakni egy pillanattig

istenem
a gönc is fáradt a testemen

s ezek a megkövült imák –
betömök velük egy szakadékot
és vánszorgok tovább

Éjféli könnyörgés

Jaj, ne hagyj el Istenem!
Kívüled már senki nem
Gondol árva énvelem.

Mint szarvas a friss vizet
Vágyom tiszta közeled.
Sírásomnak adj nevet!

Életem oly idegen,
Koporsószegehidegen
Jár ki meg be szívemen.

Csontig ért a fájdalom,
Érdemelten – jól tudom,
Minden cseppjét vállalom,

Mégis arra kérlek én,
Leplezetlenül szegény,
Enyhítsen a jó remény:

Országod jön így felém.

Konfesszió

életem kőben áztatott kenyér
csak forgatom csak hurcolom
a legparányibb hősiesség nélkül

negatív súly
néha magasba mélybe ránt
konfesszióra kényszerít
mely fontos
akár a szél eső rohamai

ismerem
 a szó a szem
 a láb a kéz
 a száj a könny trükkjeit
ismerem
ezért nem tűnök semmi közeledést

botorkálok az egyre keskenyebb úton
koptatva porlasztva törve kő-magam
míg – ritkábban mint a hélium
átsiklom a halál tűfokán
hol a fény fehér kalandja vár

Olykor az ember...

olykor az ember
pokolpőréen az éjszakába
a kikínzott reménnyel
a szökés légajtaján
kilép

megy
meg nem áll
csak megy
bár minden akadály
megy

míg megtalálja
a világból kilakoltatott Világ
izzó univerzumát
önmagában

Elvont időben

Talán a sorsod ez itt – gondolom,
ilyen csodálatos ruhátlanul,
mint lámpa ég egy benső asztalon
és tőlem áldó könnyeket tanul.

Nem alszom még, de ébren sem vagyok,
elvont időben élek száz helyett,
hol szemsugár világú csillagok
s napok cserélnek bennünk életet.

Álomban

olyan fehér a csend
mint a nád belseje

itt állok –
gyerekes szélben

nem tudom kik
nem tudom kit
hová követnek

sziromszerű lények
sziromszerű földön
ami nincs a földön
honnan jöhetnek

látom már valamennyit

arcuk van és testük van
a kezdet igéjében ragyogó
orgonavirág arcuk van
és orgonavirág testük van

körülfognak megölelnek
belémhatolnak
lélekzetvételen túli
sorsukba emelnek
hol mulandóságom képlete szétszáll

és emelkedünk
neutron és kerub
értelme között
súlytalan

forgó villámkupolák
zuhanó holdgyökök szelét sem érzem
az irammal növekvő öröm tejútjain
pálya nincsen többé
csak suhanás

de
aztán
tündöklő rémület fog el
és visszazuhanok

törékeny bázisom a test
vigasztalón
magába simít
a szárnyak kudarca
egyensúlyozza bennem
az eget és a sírt

BOLDOGAN ÉLEK OSTIÁBAN

Solveig

Tűlevelű fák tájtalan ég
bűvölt magányom kontinense

Veronika virággal írok
egy szó minden nap
a kék levegőbe

Majd a szél – gondolom –
helyére hajtja

Várakozásom közege dal
naptüze mint a hajam
hószínű már

Hiányod sokszoros éjén
jöttöd bizonyossága a csillag

Kain

lettem
kövekké tördelt hallgatás

házam
falak nélküli ház
magányom és időm
nemigazolt
mozdulatlan járó prés

csorog
fedezet nélküli halálom

Szulamit

szőlővirágok illatát
szőke hajamba fonta a szél

amíg kötöm a szőlőt serényen
kioldozom álmaimat

hadd omoljanak szerte szabadon
mint ruhám ráncai a földön

a sorsom egyszerű olajfaág
a mindennapok láthatárán túlra
nem tekint

.

egy király közeledik

Római pillanatok

[...]

3.

Secreta

a lángok máglyaként lobognak
Madonna tudja minden gyertyaszálról
kitette tartóra s gyújtotta meg
az idővel egyidős mozdulattal
melynek indítéka régebb
minden áhítatnál és látható cselekedetnél

tiszta fény donátorok
szakrális mozdulat-tudók
merő sejtelem illékonyságába öltözöttek
mozdulatlan állva térdeplők
az örökkévalóság ajkai közt
orate pro nobis!

Basilica di S. Maria Maggiore

4.

Trappista

vágyaimról a húst learattam
ezért vagyok

átégtem a szavak tisztítótüzén

berendezve szolid halálomat
az évig hallgatok

5.

Hangtalan ének

Titkos hangokkal táplált szó gyökerén
sarjad e hangtalan ének

Vele növekszem az idő és vétkeim fölé
hol a Csend hatalmas kék szeme tükröz
s mint viaszról a víz leperreg rólam a test

Sosevélt magamra bukkanak így
egymásbaszótt világok metszőpontján

Via Appia antica

Boldogan élek Ostiában

A Tenger kimosta ruhámat

boldogan élek Ostiában
kedveseim és haza vágyom

hol halhatatlan versemet
fecskék írták fel az égre
elunt nyomtalan

leégett a ház hol születtem
benn égett a sorsom

nem ismeri lázam az utat
a megtakarított halálig

a megtöretés csörömpöl
napra nap

a magány műtőfehér szerszámai
álomban is működnék már

hosszú hosszú éjszakákon
a különítelek világít

túl boldogan élek Ostiában
kedveseim és haza vágyom

a Tenger kimosta ruhámat

VELED FÁZOM AZ ÉG ALATT

Hogyan

hogyan igézzem
félő's tekinteted
nefelejsnyi Holdját
ekkorá éjbe

Babilon vizeinél

lábunkban annyi félelem
rémület és fájdalom
vert gyökeret

annyi romot
katasztrófát cipelünk

erkölcsi nemlétezők
holtsúlyával becsapott
jövendőt vonszolunk

minden tettünk pusztulást követel
míg létünk tájolását
ellenkező irányban
nem kezdjük újra

a középszerűség mentsvárait
megsüvegeljük

a morális önkielégülők
a hamis lázadók szava
– mint szent hagyaték

míg kigyulladt lépteinket
imaként nem helyezzük
a csillagmosta angyal-lajtorjákra
hogy elgyötört kezünk
felmutathassa egy napon
a világ átváltozását

Elcsomagolt hangok és imák

Szomorú hang

volt szavam
és nem mondtam semmit

volt szemem
és nem láttam semmit

volt fülem
és nem hallottam semmit

volt kezem
és nem tettem semmit

Elcsukló hang

mint hínár
úsztam a víz tetején

Gépies hang

sürögtem – forogtam
a szellem sóhivatalában

ellopott fénylepedőbe
csavartam csent hazugságokat

percig se hittem
harsogtam rendületlenül

Világító hang

miközben a szentek hallgatása
bottal fogalmazódott

Világító hang és kórus

Tatárok nyilaitól

Ments meg Uram minket

A felfegyverzett semlegesség lovagjaitól

Ments meg Uram minket

Hullateremtő hajszaak hajdúitól

Ments meg Uram minket

Köveket könnyre fakasztó kintól

Ments meg Uram minket

Dzsingiszek és Hitlerek árnyaitól

Ments meg Uram minket

Jövő felett ítélezők döntéseitől

Ments meg Uram minket

Idő előtt kinyílt virágok halálnemeitől

Ments meg Uram minket

Ki számon tartod a csillagot és hajszaalat

könyörülj rajtunk

Add meg nekünk az összetartozás pihe-melegét

Veled és mindenségeddel amen

De profundis

Nórának

bűneimtől szabadíts meg Uram
befonják lelkem lábait

nem tudok szaladni Feléd
kiáltok csupán

add nekem a hallgatás Napját
a meghallgattatás Holdja helyett

külső örömeök hamis gyöngysorát
vedd el vágyaim fürtje közül

hogyan szenvedni akarjak
míg ember szemének

utolsó könnye hull

Anti-exodus

először bokáig
térdig süllyedsz
iszapnál mohóbb közegben

bőséged hormonzavarai
észrevétlen
húznak a mélyig

hol nincsen mélység
csak tilalom
a szenvedésben való
osztózásra

az emberi törvény
termeszek szokásaivá
bolydult

nem hiszed többé
rejtett hatalmú
szertartásainkat

az ideiglenesség lábasában
rothadó idő
megmérgezi léted
ha gyökereid forrása többé nem öntöz

Ősz

krumpliszár keserű füstjén
menekül a tegnapok illata már

Tények

megyünk mert megyünk
eke előtt akár az ökrök

termeszáratainkban
akár a hangyák

hétköznapiok hajtóvadászatán
hajtók és vadak egyben

elhivatásunk felségvizeit
foglalkozások lecsapolták

káprázatos képleteink
exkluzív naprendszerében

csak a lényegét veszítettük el.

Hétköznapi sóhajtás

tennem kell
mit helyemben tehetne akárki
s nem tehetem
mire én vagyok elhivatott

Csontváry előtt

Tájak az emberek itt
és ember a táj
a tenger
a fa

A létben hullámzó homok
feledte már
a bűnkorszak geológiáját

A táncolók
minden valóságot túlélten
a mennybemenetelt gyakorolják

A siratók
a fájdalom és a halál
igazságába öltözöttek
a hatodik látomás
fényeire gondolnak

Csak az egek
az egek
aggódó kékjét
nem tudom

Elmondanám

Dsida Jenőnek

éhségek tápláltak téged is
bűnöktől lettél tiszta

bánataid hajszálarany liánok
a könyörület élő fájába oltva

nem értenél meg minket
akik bédekkerekkel nézelődünk

a szent helyeken
és vértanúk sírjánál

erkölcsi migrénünket magyarázzuk
vagy próbáljuk felejtetni

kikínzott árva tetteink
gyümölcse mérgezett

bár magtalan –
mentségül mégis kevés

Tékozló apák

amiért harcoltatok
a győzelemben elveszett

erényül hagyjátok volna ránk
bűneitek előjogát

a mennyiség veszélyeit leplező
hazugságok receptjét

mi
a világ ajtóit elé kirakott bombák

és jelszavaitok hatósugarán túl
keressük

a szolgálattá fényesült eszmék
áldozati csendjében

szabadulásunk
elvermelt pillanatát

Sartre

szavaim rothadó húsán
a csömör nyüvei lakomáznak

a lempillangóbb lebegésnek
hernyótete volt

elmúlt a holnap

Georgij Lansing

mint hajból a bogáncs
nehezen mozdult szíved
olvashatóvá tenni
a csontmélyi számadást

miért is öltél
szeretetből

Ősfénnyel a fejed körül
Georgij Lansing
a teremtés nyolcadik
napjának édes fia

önmagad számkivetése
egyensúlyozza világodat

Miféle tűz...

miféle tűz gyötör
mi így gyötör
nem kérdezem

ha majd a gyötrelem kialszik
mint fények a színpadon
új felvonás következik

hol nem vicсорítja fogát
a padló a falak
az élet a halál

hol csak a belső élet
a fontos
meg Isten

Ki álmokat küld jóságában
álmokat és örömöket
örömöket és szenvedést

megmutatja a férfi az asszony
a gyermek szeretetének
vakmeréseit
tervét
melynek részesei vagyunk
mindannyian

a rettenetet
mely része az egésznek
akár a boldogság:

nincs egy pont
a világegyetemben
üdvösség nélkül

Saint-Exupéry naplójából

Péntek

tűrjük a bajt
hangtalanul
mint nagybeteg állat

fénnyé lett bennünk
a szomorú föld
árulása többé nem árthat

Szombat

Ha ettem, érzem éhedet.
Ha ittam, szomjad éget.
A mindenség oly kicsi lett,
nem bújhatok előled.

Veled fázom az ég alatt,
Veled viszem a terhet.
A sorsod inge rámtapad.
Lapockád bennem reszket.

Legyőztek minket – mosolyogj! –
Nálunk szánalmasabbak.
Temetkezünk az éjbe.
Hallgatunk, mint a magvak.

A katedrális lebontják,
köveit sorba rakva.
kiutasított magasáig
növekszünk – áldozatra.

Vasárnap

mert az elárulás tantételét
ki ember mind megismeri

magánya beiratkozik
a poroszlók ütéseivel
s levetkez minden találkozást

kivéve az éjszaka álarcát
minek sötétje akár az elvetett
csíráig pusztuló magé

mígnem halála kipergeti
érett gabonák holnapját

Fiesole romjai

nyelvtelen harangkondulás
a süketség boltívére akasztva

Ikonosztáz

[...]

Péter apostol

ne félj ne félj ha
kínoknak késeivel
körbedobálnak
a kellő pillanatban
megérkezik az angyal
[...]

MiniatúrákII.
Hiéthum király bibliájából

1.

Eleusza istenatya

mikor az ember
nem aggódik többé csak
figyel szemlélő
alázattal – ég és föld
otthonossá változik

2.

József álma

nyugtalanságom immár
tengerszerű

tonnányi súlyként
egy benső térben

mely alagúttá szűkül
hirtelen

rámzsugorodik
fojtogat

fájdalommá égett
szerelem lávája ez

haladok benne
haladok mégis

egy Találkozás felé
és álmodom

angyal érinti vállam
eltolja a világ kulisszáit

s a réseken át
beáramlik a Titok

3.

János apostol

kötődés nélkül
a viszonzás igénye
nélkül szeretni
életadóan miként
a Nap – ez a szabadság

1982.

IRGALMAS SZELEK

Irgalmas szelek

Ágnesnek

a fáraók halálnaptáraiból
ránkhagyott idő
pórusainkon átcsorog

törülközőnk a fény
a hó
a fagy

mozdulataink sebhelyeit
kifújják majd a térből
az irgalmas szelek

A megsebzett időben

a megsebzett időben
az iszonyú aratás láthatárán
felizzik majd

a sarló
a metszőkés
a lángok

három angyala
eltünteti a halált
és minden tartozékát

erre gondolj
míg a lassú órákon lejár
a közölhetetlen határideje

Antifona

ó hárfák
Babilon vizeinek fűzfáin

némaságukat
fogadd el Uram

gazdája
minden fájdalomnak

Hidd el

a mozdulat
mely összeroskadásod
peremére fagy
tánc lesz és repülés
át a halálon

a kulcs
mivel mulandókból kizárnak
visszafelé
a Világosság rejtvényeibe nyit
hol a fehér kőre írt neved
értelme rád talál

A hegyek...

a hegyek örvendeznek
a folyóvizek tapsolnak

nem ismerik

az elveszített szárnycsapások
előlegezett poklát

az égremázolt gyötrelmek
kondenzcsíkjaikat

az értelem köré csavart Őrület
iszonyú láthatárát

az elméleti szegénykedők
luxus kacatjait

a mesterséges szükségletek
rab-menetét

de ismerik

mint mi a kapukulcsot
a megváltás kék szélirányát

Mikor Ninivében...

mikor Ninivében az Úr
Jónás szájával ostromolt
Ninive népe hamuba ült
elhagyván a gonoszt
mentette magát

a lezüllött császári Róma
bűntudatából nőtt
vértanuk ezre
egy világot tett méltóvá
hogymint újraszülessen

nőttek azóta
oly Rómák és oly Ninivék
hol egy Jónás
az elmeosztály gyomrába csúszna
és ott – mit is tehetne?

Lobognak már...

lobognak már a
Sátán csipkebokrai
gyarapodnak és
szépülnek a maholnap
hamubasült városok

Három Mária kép

*„Üdvözlégy magasság, melyet
emberi gondolat föl nem ér;
üdvözlégy mélység, amelyet
angyali szemek se láthatnak be.”*

1.

Freskó

A római priscilla katakombában

miközben Caracalla thermái
pompázón felmagasodtak

a földalatti mécsvilágnál
Valaki festett

– ó magnélküli fogantatás –
a tufába vésett sírkamra falán

tőled távolodóban
hanyatlás minden

2.

Ikon

A czenstochowai pálos kolostorban

betű pontossággal
megfogalmazott szemek

a nézőt
átdöfik

ruharedők lejtésébe kent
örökvalót a képíró

ki nem ismert perspektívát
se világi rendet

festékébe kevert bizonnyal
a szentek porából is

mit szenteltvízzel
meghigítgatott

munkája által álmodott
Ő üdvözülni s üdvözíteni

e hittel ültetett
öledbe igazi Istent

szívünknek anyja
Mária

3.

Vásári Madonna

Nagyanyám szobájában

nem irtózol a bűnösöktől
mert nélkülük
Istennek anyja nem lehetnél

Az igazi Lót

mikor a lepkék
ide-oda szállva
szótték a tavaszt

Szodoma 4 kapujára
a törvényhozók
felírták ékesen

„jutalmat a jóság
büntetést a bűn
nem érdemel –
halott az Isten”

látván Lót mindezeket
sírt és igaz maradt
Szodomában

mikor eljött érte az angyal
nem menekült

s az Úr megtartotta a várost

HULLIK A CSERESZNYE VIRÁG

Tegnap még

tegnap még
bohém juharok
virágzó galagonyák közt
repült a kedvünk

jázminok nyíltak szavadban
illatozón

holdig lendült a labdám
örömében

égszemű vadlent
izentek a holtak
az áldott föld alól is
tegnap még

Hullik a cseresznyevirág

hullik a cseresznyevirág
fehérre festi a szelet
pillangó csend ül a házon
sóhajom beszélget veled

Kötődések

*„Azért hát fölkelek, bejárom a várost,
keresem a tereken és az utcákon, akit
szeret a lelkem.”*

1.

Szulamit

vedd ki hajamból
a csontfogu fésűt
almavirággal
tűzd fel a kontyom

mert kivezettél
sápadt évadaimból
hadd legyek bélyeg
a két karodon

2.

Salamon király

a szőlő már kivirágzott
eljött a déli szél is
érted megyünk gyönyörűségem
a soknépű kapukon át

szerelmem erősebb mint a halál
keményebb mint a koporsó
jöjj velem jöjj el
a kék Libanonról

3.

Natasa

„Meztelen nyaka és karja
sovány volt és nem valami szép”

Zuhanok

zuhanok feléd zokogva zengve
habhattyú sugárzuhatagon
szakadó szaladó sziklákon át
ha megfogsz léggé változom
[...]

Hiába

az elválás sötét kapuját
álmaim ragyogása behinti még
hiába minden
hiába
[...]

Száraz könnyek

kivette szerelmed sodrából
fekszem az ítélet partján

Nem tudom

a jövődöt feledjem vagy a múltat
[...]

6.

Kék drágakő

emlékezz néha
az égmagányú jelre
mit néked adtam
halálok bíbora ha
rejt – az éjt leplezni

7.

Sakuntala

stigmával szíveden
fázol a fény

holdudvarán
Sakuntala

emelkedel
szerelmed

halhatatlan
hulladékain

tisztító erejű
magasok havaihoz

hol visszhangok
a tegnap

tündöklő hangütései
és nincs

fölösleges pillanat
a szívek közt.

8.

Elektra

valamikor
egyik mozdulattól a másikig
egyik nappaltól a másikig
egyik élettől a másikig

mennyi levegő volt
mennyi távolság
mennyi közelség

most
csak a gyász tart minket
össze Oresztész s hiányod
érint minden arcból

9.

Eurydike

emlékszel még a dalra
mit nékem adtál
midőn a könnyek nimfajaként
hozzád sodort a gyász

bennem vagy otthon azóta
s benned én
szőlő szép virágom
Orpheus

10.

Orpheus

halálba mosdatott szívünk
a végső hó
olyan tavaszba oltja

hol majd virágozunk
csak virágozunk
e g y Életfaágon

11.

Marke király gyermekei

időmértékes biztonsággal
lendült a léptünk
a nyárban nyíló hársak alatt

áfonyakék alkony után
jött el az angyal
a végső szándék szerinti koronákkal

sorsunk fonalát
kihúztuk akkor a végzet
mulandó szőtteséből

titkom a tiéd
nem fontos többé a szavak
csak a létezés költészete

mint ünneplő magányunk
egymás-tartalmú fénye
megvilágít

12.

Trisztán

te!
kiáltottad belém
és megleltelek

hitted
hittem
mígnem
a felismerés
iszonyától sebesülten
kifolyott szánkon
az éden

nincs te
se egy
se száz
végső magányunk
feloldani

az abszolút Te
haláltalan közegében
létezhetünk csak együtt

13.

Izolda

látod –
nem követel már a szív
– megfeszítettett

könnyem
szemedben tükröző
szivárvány

mégis összeköt

14.

Anima

végül – mégis csak egy marad
a ki nem mondható szavak

ISTEN FALA

Caesar levele Luciusnak
Capri szigetére

Itt küldöm a kért vígjátékot
s Catullus néhány költeményét

Képzeld
a Lesbia néven imádott asszony
Clodia Pulcher
kihez mi is firkáltunk egykor

Mit láthat benne Catullus
ki az élet-egészségre tekint
összhangba hozva a kinti
és benti valót

Erős a gyanúm Luciusom
a nagy költők buták mindenben
ami nem költészet
 emberi erők csúcsa
 hang az emberen túlról

Kotolva magányuk soracte haván
nem kapnak semmi tanácsot
a szakadatlan szabadságban
a szakadatlan felelősségben
ami végül – a költemény

Ha Catullus értene engem
és feledésbe soha nem merülő
versekben ünnepelne – – –

Ó drága barátom
megdöbbsz ez a gyengeség
mely bennem ébredszik

De Catullus gyűlöl
az *értelmével* gyűlöl
a szabadságról vallott
elveivel gyűlöl
ahogy Brutus és Cato

Ennyit ezekről Luciusom

Az éjjel megírtam egy rendeletet
elcsapván a madárboncokat
a mennydörgésfülelőket
a szerencsés
a szerencsétlen napokat
a Vesta-szüzeket
az isteneket

Újra olvastán – megsemmisítettem
Nem voltam benne biztos
létünk mögött nincs-e értelem mégis
a mindenségben valamiféle Titok

Mert látod
ezt kérdem egész életemmel
Az ember nem tudja mit tud
míg sorsa hívását meg nem kapja
Hívattak Luciusom

A futárral küldd el a választ

Izumi

Lehetséges életrajz

Enju császár idejében (970-984) az iszei szentély papnője.

A kolostor időnként vendégül látott császári követeket is.

Izumi beleszeretett H. hercegbe. Mivel már fogadalmát letette, szerelmük reménytelen volt.

– Ha elszállt mellette egy pillangó, annak szárnya szelétől is meghűlt és heteken át köhögött.

– Így emlékeztek rá.

Vakái, a Heian kultúra virágzása idején lettek ismertté.

Kézírása is olyan gyönyörű volt, hogy számosan beleszerettek. Hallatlanul bánva, miért nem születtek előbb, hogy ismerhették volna.

Így lett híres Izumi 7 költeménnyel, miket egy tömjéntartó ládikában találtak meg.

Izumi 7 költeménye

1

Találkozás

a csigakürtök
szomorú dallamára
hópihék szálltak
szívünkre s dobbanásuk
pillanatra összeért

2

Örömvirág

mondják – valahol
nyílik az örömvirág
bánatoszlátó
ha meglelném se tépnék
róla – viszem a sorsom

3

Hétszer

hétszer változott
a Hold mióta hallgatsz
a holtat játszod
vagy ily hamar feledtél
mondd – hogy tudjam mit tegyek

4

Nélküled

imám hiába
szólt – hiába hallgatok
mint a száraz fű
mint a lesarlózott fű
nélküled olyan vagyok

5

Nem keresem

nem keresem én
a feledés kagylóját
emléked Őrzöm
mint nem múltó sebhelyet
miért vigasztalódnám

6

A

megoszthatatlan
tisztító lemondásban
nem tudom hogyan
miképp – hányadik égben
találkozunk végül is

7

Tudtam

tudtam – vár egy út
min egyszer mind elmegyünk
bár nem reméltem
hogy magam ily hamar
és könnyű szívvel távozom

Isten fala

Verának

Isten fala hóból
és csodából épült

védett a széltől
fagytól vihartól

védett a bajtól
bűntől gonosztól

Isten fala hóból
és csodából épült

álmodtam egyszer
hogy bentlakom

Szomorúságod okai és oktalansága

szomorú vagy
a láthatatlanba fölemelt tél
felér teljességében
a hóba írt búcsúzást olvasod

szomorú vagy
nemes jelszavakért
miket elkaparintottak a bűn
koncentrált kiadásaihoz

szomorú vagy
mert az adás és elfogadás
életárama helyén a
kaparj kurta elve rohaszt

szomorú vagy
az anti-ember krízise miatt
végsőit aludnál a
tapasztalatfeletti csillagze-
nében

szomorúságod ködrügyeit
kivirágozni
gyümölcsöt hozni
jaj ne hagyd

hisz tudhatod
önsúlya alatt
roppan össze
minden hazugság

helyén
a választott névtelenek
hajnali dallama zendül
kikben már megszületett

kik tudják hogy megszületik
holnapután
a leggyönyörűbb szellemű
Emberiség

ASYLUM

Ne védekezz

ha beléd hasít
mint fejsze a fába
egy mondat
 gesztus
 mozdulat

ne védekezz

fájdalmaid
még Isten előtt se akard

olvashatóvá tenni
se kipányvázni
a szavak zsinegeivel

jobbod melegét nyújtsd
a fejszefogónak

Szép öregek

a gyerekkor
aládúcolt emlékei alatt

gyerekként
távolodnak e kortól

melyben a harangok is
visszafelé zengenek

olykor – siratják
a lelkiismeret abortuszát

duplafedelű csendbe zárt
hallgatásuk hangosabb

mint a harsogás
a nemzedéki szemétdombokon

hol csörtet – az angyaloknak
ismeretlen sokaság

Üveggolyók

nem alázhat meg senkisé
a pornál mélyebben lakom
gyökérmélységben elpihen
a megbocsátott bánatom

nem taposhat el senkisé
a csillagok közt táncolok
ezer darabbá tört szívem
egyetlen lángodban lobog

nem nevetet ki senkisé
ha kék üveggolyóimat
fény-asztalodra fölteszem
kezemből mind feléd szalad

s te játszol velük Istenem

Tavaszi leltár

elrakom ezt a tavaszt is

a többi után
a többi elé – ha jön még

találtam benne
édes illatokat
ujjongva rügyező fákat

kislibaszín mohát
a régi háztetőn

hőemelkedést
madársóskát

kékszemű szerelem
tavalyi fénytörését

két könnycseppet
alvóbabám szempilláján

szagosmeggyek szellőrózsák
ízenetét a halálról

és hangtalan hálát
mindezekért

Szigliget, 1984.

Magány

a nincs kinek
elmondható gondolat
háromszor összehajtogatva
az emlékezet aljára kerül

a nincs kinek
átadható szeretet
hétrét összehajtogatva
az akarat aljára kerül

és figyel
a holt halak pupilláival
feltépve olykor az időt
mely Istent elleplezi

Folyamat

eszi a szű a jármokat
a rozsdá a járomszegeket

egyik ember a másikat
testvértelen testvériség

befelé robbanó réműletek
aknamezőin trónol

az álhatalom és dicsőség
mely egyaránt növeli

a felesleget – az ínséget
és a világ infarktuszát

Liliomfa

november végén kinyílt az ernyős liliomfa
kis barna süvegeit szétrepegette

leendő virágai kinn hegyesednek
fedetlenül és bizakodón

látom a fenyegető felhőket
hallom a hidegfront betörési szándékát

szeretném visszatenni a védő süvegeket
a gyerekkézhalovány szirmokra

csekélyke embereszemet
megszégyeníti a virág bölcsessége

mit se törődve a holnapi hóval
virágzik a puszta ég alatt

mert a novemberi Nap megcsókolta
átjárta a szerelem fénye – kimondja bátran

– virágozni kell gondtalanul
a következő pillanatra se nézve –

Díszmenetben

Egy Hitler-híradó láttán

fölsorakoztak
díszmenetben a Pokol
diplomatái
kezükbé kaparintva
a csillagsorsú Földet

Utószó

Payer Istvánnak

jaj hová
zuhanok
függőőnján
a gyásznak

mélynél mélyebb
vizek alá
halálok
hullámgyűrűi alatt

Mária

az üdvözítő vágy
csillagrendszerében
magányos Ámen
Mindennel egyesít
fölséges szolgálatod

Az irgalom körforgása

midőn a menny
aláeresztett hajszálgyökerét

a kínok várótermében
újszülöttként betakarják

alleluja

boldog emberré jelölve
széppé növekszik

míg lángragyújtott álmaival
kilép a Házból hűtlenül

hogyan koldusként – hazataláljon

Etruszk mosoly

a Halál az miről itt szó van
édeni álmom eon pillanata
dimenziótlan tisztaság izen
a befogadott egek hullámhosszán:
Élet az miről itt szó van
az Ősmúlt meg az Ősjövő tudása
Kettő az Egyben

Villa Giulia

Kint és bent

Napfénykikötők
fűben a kankalinok
pacsirta szárnyak
röptében zártan
a világ ünnepélye

behorpadt sorsom
valami szélre vár
mert igencsak meglassúdtam
az egyhangúság
hegyének stációin
a holtak imperatívuszait
megsokalltam
a naptárból kiszállt évadokat
eltöröltem
a fényspirál viharát
melyben az öröklét
sarokpántjait röptették
szárnyas lovak
és ifjú angyalok
megkötöztem
az egyre pontosabb órák
hajszolóbb órák
iszonyatával

Stella matutina, Holdviola!
rozoga időmben elégek

Asylum

levetkőzöl a sötétben
világosságomban elalszol

álmodban sírsz
és Tengerben nézed arcod

elmulasztott csendjeink
a Mélységnek bemutatva

Soká suhogtak...

Soká suhogtak a szélben
Anyám kopott kötényei.
Mielőtt végleg ágybadólt
mosta és teregette ki.

Nem tudom leszedni Őket,
Őrizték a mozdulatot.

Tisztán hagyta el mindenét,
ahogy fénye a csillagot.

Hófödte falunkban akkor
három nap harangok sírtak.
Bennem még nem hallgattak el,
konganak, bonganak, hívnak.

Néha szelíden megérint
a kékfestő kötény illat...

Sötét utcákon Ő kísér.
Kontyában lenszóke csillag.

MADÁR

Szél szitál

szél szitál a friss
lombokon – nincs idegen
már és nincs rokon
csak a mindenekkel egy
reménykedő fájdalom

Ha most jönnél

ha most jönnél jókor jönnél
bár pillám se mozdítanám
szirmát bontja a halálom
halkan ennyit szólnék talán

Optimizmus

ha kihűlnék majd
a lámpák
és nem
lesz gyertya sem
úgy elszegényedünk
meglátjuk tán az angyalt
ki Őrizett
és fénye
mellett olvasunk

Sóhaj

Bodzaanyóka
mondj
értünk olykor
egy
sziromnyi
i m á t

Ma örül kacag az ajtó

ma örül kacag az ajtó
nem
fogta rendőr végrehajtó

Fehér szarvas

fehér szarvas jött az éjjel
fekete szavú levéllel
fekete szavú levéllel
fehér szarvas jött az éjjel

obi lápon lépegetek
bánatomon elmélkedek
bánatomon elmélkedek
Ob folyóba temesetek

Boldogan...

boldogan hull a hó
házakra hulldogál

hókéken csillogó
ajtómra szálldogál

széphajú kedvesem
ígérte – erre jár

függönyön át lesem
jön-e már jön-e már

karjában virágként
rögtön virágoznék

liliomból édes
rózsát illatoznék

Egyszerre lépünk...

Egyszerre lépünk, jaj de jó!
A cipőnk, a ruhánk is örül.
Bár – ami nekünk juthatott:
Séta, egy régi sír körül

Kék tenger fövenyén

Örmény szöveg a X. századból

kék tenger fövenyén
járogat egy angyal

harangoz háromszor
égszínű haranggal

zöldellő szép citrus
levelét lerázza
a borbolyavirág
szirmait szitálja

ánizsfa ágait
gallyazva gallyazzák
kilenc fa törzséből
faragva faragják

ékesre a tornyot
az égi harangnak
híveit hogy hívja
a Jézus Krisztusnak

KECSUA DALOK

Kecsua dalok

*Miguel Angel Asturias
gyűjtése nyomán*

1.

A kukoricavirág ünnepén

pendüljön a hártypadob
táncoljatok táncosok

vízivirág füzérek
pirosak és fehérek
illatában ússzatok
asszonyok és harcosok

dal gyökerét ültetem
szívetekbe ültetem
hálaadó életünk
ékítse énekünk

a festett kép megfakul
a dal soha nem fakul

2.

Ó lima-lima rózsa

ó lima-lima rózsa
áradó illatodat
ó Kon-Tiki-Virakocsa
éteri illatod add

égszínű poncsóm lebben
szállok mint száll a kecál
ó lima-lima rózsa
győzelmes Oljanta vár

3.

Szívedbe költözöm

szívedbe költözöm
te meg az enyémbe
lelkembe öltözzél
én meg a tiédbe

4.

Kilenc égbolt legsóján

búval bélelt boldogságom
elszáradt mint fűszálacska
boldogsággal bélelt bánat
szívem fényét visszaadta

kopálgyantát gyújtok éjjel
Inti előtt imát mondok
irgalmas hogy legyen hozzánk
térdre könyökre borulok

kopálgyantát gyújtok nappal
ujjam áthúzom a lángon
kilenc égbolt legsóján
életem érted ajánlom

5.

Hiába süt rám a Nap

hiába süt rám a Nap
hiába süt rám a Hold
hiába van ami van
nem lesz többé ami volt

szomjam könnyel oltom el
éhem könnybe áztatom
beteg vagyok – egyedül
a halált hívogatom

hiába süt rám a Nap
hiába süt rám a Hold
hiába van ami van
nem lesz többé ami volt

6.

Hauhából fut a folyó

Hauhából fut a folyó
nem fordulhat soha vissza
ahova most engem visznek
nem jöhetek onnan vissza

tetőtől talpig örömben
ruházott egykor szerelmed
kezedtől boldog kezembe
lámacsont fuvolám zengett

hegyi hónál puhább csókod
nem érint már elevenen
hegyi hónál puhább csókod
haláltalan szemfődelem

UGOR DALLAMOK

Ugor etűdök

1.

Aino

kékrókapuha fürtöm
mikor simogattad

kékrókapuha dalom
miért nem hallottad

kékrókapuha zsákban
engem eltemettek

kékrókapuha imák
utamon vezettek

madár csontocskáimat
immár megsirattad

kékrókapuha lelkem
lelkeddel ringassad

2.

Laine

november halovány
napfény temetőbe
temesd el hűségem
ezüst szemfedőbe

november halovány
napfény temetőbe
temesd el szívemet
arany szemfedőbe

november halovány
napfény temetőbe
temesd el szívedet
szívem közepébe

3.

Küllikki

hétszer hétmélyű
tóba ültettem bánatom

hétszer hétfényű égbe
madárrá változom

hétszer hétmélyű tóban
virág lett bánatom

hétszer hétfényű égbe
illatát felhozom
hétszer hétfényű égből
küldöm izenetem

hétszer hétfényű csillag
Őrködik szíveden

Ugor dallamok

1.

Bűvös bájos Tallervo

hófénynél fehérebb
ruhámat fölvettem
cobolyprém bundácskát
föléje fölvettem

szarvas - vonta szánban
üldögélve szállok
három hajtóvesszőt
ím most nem sajnálok

beteg a kedvesem
meg kell látogatnom
teremtő Istenem
segíts ápolgatnom

sámánfa gyökerét
kifőzve kifőzöm
testéből a rosszat
kiűzve kiűzöm

kezét a kezembe
dajkálgatva teszem
hajnalra meggyógyul
az én egyetlenem

2.

Halvány szőke Hongatar

hósármányok röpülgetnek
hópihékkal versenyeznek

én is futok sítalpamon
nyájas erdők oldalamon

mohabundás éger ágak
száz kis éve muzsikálnak

nem esem hófajd csapdába
emel édesem karjába

3.

Hattyú csendes Tulikki

medvejárta erdőben
fut a rénem sebesen
agancsán hét ezüstszál
hajtón hegyén aranyszál

nem könyörgöm Ahtihoz
nincs kérésem Ahtihoz
dalocskára kél kedvem
dalolásra kél szívem

medvejárta erdőben
fut a réned sebesen
csengőnk hangja összeér
arcunk is majd összeér

ha búcsúzom ne búsulj
ha elmegyek se búsulj
üresen maradt helyem
suhan veled kedvesem

Nádigyerek

apám kobold volt
anyám remete
megszöktem tőlük
száz
esztendeje
bújdosom
azóta vízen és nádon
batyumban nehéz kővé lett álom

Tente lányka

Bede Annának

tente lányka túlvilágra
fű alatti álmodásra
égi karral énekelni
égiekkel játszani
nagy szobád lesz ott vidámabb
égi hajlék tágasabb

tente barna fürtű gyermek
éjsötétkék bölcső renget
éjsötétkék dal feletted
éjsötétkék lett szobád
égi hajlék földinél szebb
égi bölcső fényesebb

Haiku füžér

Aranypipőke

madárnyi erőm
mitsem ér e földön –
csak repülni elég

Pinty

dalolva éltem
haltam – sose gyűjtöttem
holnapra valót

Ne

ne bánkódj semmin
elmos az idő mindent
még önmagát is
[...]

Tang császár korabeli kép

néhányka vonal
mint egy túlvilági tánc
földi árnyéka
[...]

Egy

egy hamisan jött
szó száz igazat elhajt
olyan dögletes

Sors

halálom érik
gyöngynevelő kagylódban
földi fájdalom

Az

az igazság nem
cserél kosztümöt soha
ruhája örök

Harmattal

harmattal mosom
minden szavam – mielőtt
elmondom neked

Aggódás

olyan vagyok mint
félrevert harang – érted
kondul a hangom
[...]

Mondják

a fájdalmat és
örömet Isten küldi
emberi postán

Júdás

a kivetettség
panaszterében hallgat jajgat
a kötél-csendig

Géniusz

súlytalan lépdél
benső óceánjain
a sziklás partig

Néha

néha még hallom
csillag-szünetekkel a
hangod a lépted
[...]

Vigasz

mikor egy ajtó
bezárul – Isten kinyit
egy sokkal szebbet

Egy ige I.

egy ige kellős
közepéből kifénylett
egyszer a világ

Egy ige II.

egy ige kellős
közepéből kifénylett
egyszer az arcod

Egy ige III.

egy ige kellős
közepéből kifénylett
egykor szerelmünk
[...]

Köszöntő

kívánom neked
egy fészektartó nádszál
teherbírását

Őszi ámulat

nézd – levelekbe
költözött a nyár – attól
fénylik az erdő

Emlékszel-e

fűből font gyűrűm
illatára – emlékszel
még – emlékszel-e

Nem találok

nem találok az
ajtót mely kivezetne
emlékeimből

Mennyi hűhóval

mennyi hűhóval
letett alapkö – mire
nem épült semmi

Vörösen izzik

vörösen izzik
a tekintély napnyugta
leáldozóban

Rablók

a nagy rémület
pillanatnyi holtvívén
messze hajóztak

Szenvedés tükör

nem művészet ez
hanem Isten kutató
szenvedés tükör

Ó

eljössz-e holnap
álmain Óslakója
inni teámból?

Elítéltek

végső szakadék
iszonyatos csendjében
koppan a léptük

Díszben

díszben a zsarnok
vitrin teteme – gyászol
a boldog tömeg

Ami nem igaz

ami nem igaz
most – se jövő se múlt nem
teheti azzá

Ostoba

rosszra és jóra
tehetetlen vagyok már
nem lenni vágyom

Avarban andalog a szél

kék szilva hamva ujjamon
a homlokodra úgy kenem
mint hamvazószerdán a port
a nyughatatlan kegyelem

avarban andalog a szél
leendő emlékeinket
jósolja már az alkonyat
borítva ránk bíbor inget

Csillagon jöttél

csillagon jöttél
egyedül
 magányodtól
 megfosztva mégis
viszed a Föld fájdalmait
visznek a fájdalmak Téged
nem propaganda
éltető igazság
 vezeti harcod
 bontja a gyűlölet
térelválasztó csendjét
s emel a sarak porából
 a Hegyibeszéd
 szellemébe minket

Barackmag

rejt a csontmély keserű jövő
pusztulva születő virágsejtelmeit

Dráma

Első látásra
megadatott minden és
mindennek vége

Megkötözve

szépségem televény földjét
beszőtte erdőnyi penészvirág
ha
mozdulok
a füstjük az üszkük fellege fojt

VISSZATÉRÉS

Tavaszi múltán

Barackillat ma már csak emlék,
elfújta a szél a semmibe.
Barackvirág jövőre lesz még,
ki tudja én megérem-e?

Az embert alig éri jó,
szíve a halálba sápad,
eltűnik, mint téli hó.
Hangulat minden és bánat.

Kagylósusogás

Kagylók titkát kifejti meg?
Benne susognak tengerek.
mint parányi ember életem
is átremeg a végtelen.

Növő árnyékom nézve

Mint eleresztett madár
surrant el az alkonyat.
A Hold arany seprővel
seper a fák alatt,
hol bolygok mint a szél.
Víg, szomorú nem vagyok,
növény árnyékom nézem
s a Halálra gondolok.

Bánat

Verseket pingálok egyre, másra,
pamlagon heverve, hegyre mászva.
Jaj, de néha könny az énekem,
fákon kívül nem hall senkisémet.

Éj

Leégtek a liliomok –
üszöksötét a kert.
Hallgat az éj,
mint végső tévedés.
Vágyak korall szemetét
kiseperte a kín.
Magányos ing
hever a földön.
Hazátlan hazatérés könnye
nem ragyog többé.
Villám fényében fürdetett szemek
homályba merülnek újra.

Szívemben fellobog a fagy.

Látogatók

a házakat elnyelte a hó
az utakat befújta a szél
 hajdani szánok suhannak
 hajdani csengők csendülnek

szerelem-óvta régi szobák
ajtajai nyitatlan megnyílnak
 hajdani utasok jövetlen
 violafehérben itt vannak

– zárójelbe tenni az égit
soha nem érdemes – dalolnak

szerelem-óvta régi szobák
ajtajai csukatlan zárultak
 hajdani utasok menetlen
 violafehérben itt voltak

hajdani csengők csendültek
hajdani szánok suhantak
 mennyei naptárból kihajló
liliomcsütörtök – itt hagytak

Zuhanás benső opálba

Harang ütemre száll a köd,
sirály kering a Híd fölött,
és lenn a szürke mély alatt
halálhullámok ringanak;

nagyot zuhanni lenne jó,
alig kimondott tiszta szó
szívén, mely lüktet végtelen,
míg tested átleng testtelen,

térből kiejtett tájakon,
hat-kékből épült városon,
képzelt magasság szirmai –
ó Androméda útjaim!

Egy Órmester különös álma

lázás igavonó zajjal
pusztul a kinti idő

alig-szívű violák nyílnak a kertben
szívujások betegségük okaitól

fényterhüket leejtik az álmok
a reggeli rohanás csigavonalára

fazékba hull a délelőtt
szétfő a sárga ellakrumplival

a gőz megemeli a fedőt
s kitör

akár egy Órmester különös álma
ki számbavette

hányan utaznák be a földet
és a nyugalmas élet délköreit

egyetlen bomba
szállítási költségein

Visszatérés

Lábam a szeretet
vinne anyámhoz apámhoz
a múlt időbe
meleg valóságba
törött játékaimhoz
eleven kutyámhoz
vissza
Nem értem még az árnyak közlési módját
én visszatérek
csak egyetlen napra
cselekvő és szemlélő egy személyben
visszatérek

A házunk

Szívem a semmiben dobog
Kutyám vakkant egyet
megfogom puha fekete orrát
de csak alszik tovább szénás kosarában
Apám átmegy az udvaron – gondjaival beszélget
Anyám a szövőszék mellett ül mint régen
napfényízű vásznára figyel
Befogom szemét – rámmosolyog
megcsókolom homlokát – talán viszonozza
de csak sző tovább
Sejtelmük sincs hogy élnek
Ó istenek
Hadd bújok vissza halálomba
mielőtt e látomás megöl

PÁLOS ROZITA EMLÉKÉRE

*Sírva jössz a világra
s körülötted mindenki mosolyog.
Igyekezz úgy élni,
hogy mosolyogva távozz s körülötted mindenki sírjon.*
(Hindu közmondás)

Pálos Rozita 1926. november 11-én született Bakonyszombathelyen. Édesapja – Pávelcze Imre – középparaszt, édesanyja, a bakonyszentlászlói Földy Gizella is parasztszármazású.

A Pávelczék a hagyomány szerint valami lengyelországi rebellió miatt a 18. században kerültek Magyarországra, az akkor a török pusztítás nyomán újból benépesülő Szombathelyre. (A mai Bakonyszombathelyre.)

Tény, hogy e hagyománynak bizonyos levéltárban is fellelhető nyomain vannak. Másrészt Rozita sokat járt Lengyelországban. Egy időben szinte minden karácsonyt Czenstohowában, az ottani pálosoknál töltött. A pálosokat több okból nagyra becsüli. Olyannyira, hogy családi nevét is megváltoztatja, fölveszi a Pálos nevet. Nos egy jasna-gorai út után családi körben meséli, megtalálta a települést is – Pawelcze falut –, ahonnan feltehetően a Pavelcze família elszármazott.

Gyermekkorában sokat betegeskedik. Így természetesen nem veheti ki részét a kemény paraszti munkából. Viszont annál többet olvas.

1939-ben fejezi be az elemi iskolát, majd Veszprémben az Irgalmas Nővérek Ranolder Intézetében kezdi meg polgári iskolai tanulmányait. A négy polgári befejezése után, 1942 szeptemberében az irgalmasok pápai leánylíceumában tanítói pályára készül. 1945-ben a pápai líceumtól búcsút vesz, s tanítói oklevelét Győrben, az orsolyitáknál szerzi meg.

1947-ben Veszprém megyében, mintegy 15 kilométernyire Zircről, Veimpusztán kezdi meg tanítói pályafutását. 1953-tól Szentgál-mészműn tanít. 11 éves korától ír verseket.

1948-ban, a Veszprém megyei Naplóban Fekete Mária néven jelennek meg első próbálkozásai. Talán éppen Szentgáton írja:

*„A város tőlem messze van.
Hegy alatt élek magam.
Hallgatom a pinty énekét
este itt. Nappal ábécét
tanítok. Eledelem rizs.
Lelkem tiszta friss.”*

Itt, a Bakonyban éli át az ötvenes évek lélekpróbáló éveit. Úgy érzi: „A jelen tele van borzalommal. De ez a borzalom jövővel terhes. Rendületlenül hiszem: a szenvedés nem hiábavaló. Minél nagyobb, annál nagyobb az öröm, amire előkészít. Ez a töretlen hitem adott erőt arra, hogy sokszor kiszálljak a jelen véres fogaskerekei közül, és bolyongjak az álmok, mesék, hiábavaló tünékeny, örök útvesztőin, a keleti mondák lótuszhajóin...”

A kritika nem fogadja el bolyongásait az „álmok, mesék, hiábavaló tünékeny, örök útvesztőin”. Előtte meg-sárgult újságkivágás. A cím vastag betűs: „Nyílt levél Pálos Rozitához (és másokhoz) a költészet feladatáról”. A cikkíró szerint bátrabban kellene vállalnia a „társadalmi lelkiismeret” feladatát.

Szüleit közben megnyomorítják, összeroppantják a nehéz évek kemény megpróbáltatásai. Két oka is van már, hogy úgy döntsön. „Haza !!!”

Visszatér a szülői házba, Komárom megyébe, a Bakonyszombathely, Kossuth u. 6. sz. házba.

Az ifjúkori verseiből nem lehetett verseskötet. Most egyre-másra jelennek meg versei az *Új Forrás*, a tatabányai *Dolgozók Lapja*, a *Dunántúl*, *Jelenkor*, *Somogy*, *Nők Lapja*, *Új Tükör*, *Vigilia*, *Új Ember* hasábjain. 1975-ben *Úton* címmel a Szépirodalmi Kiadó gondozásában megszületik az első verseskötet. A második – az *Irgalmas* szelek, ugyancsak a Szépirodalmi Könyvkiadónál – 1984-ig várat magára.

A kortársak közül Weöres és Pilinszky költészetét érzi magához közelebbnek. Weöres Sándor tanítványának vallja magát. Legkedvesebb olvasmánya Tolsztoj Háború és békéje, s a Biblia. Szívesen olvassa még Steinbeck, Thornton Wilder és Rilke műveit is. A francia költők közül Rimbaud, Verlaine, Mallarmé, az angolok közül Keats, Yeats és Shelley műveit kedveli. Arany, Babits, Tóth Árpád és Kosztolányi is közel áll szívéhez. Rajongója az ókori Egyiptom, Kína és India szellemi örökségének. Hosszú évekig jógázik, vegetáriánus életmódot folytat.

Külföldi utazásai közül – NDK, NSZK, Lengyelország, Olaszország, USA – az olaszországi és az amerikai útja a legélménygazdagabb.

Lelkileg, fizikailag egyaránt megviseli, hogy 1974-ben egy év alatt veszíti el mindkét szülőjét. Ugyanakkor egyre gyakrabban hívják a megyében író-olvasó találkozókra. Sorra jelennek meg versei. Úgy tűnik, végre-valahára szebb napok következnek. Siker, elismerés, anyagi biztonság. Sűrűbben hozzájut egy-egy szigligeti alkotóházi beutalóhoz is. A régi meghitt barátok – Rab Nóra, Venczel Vera s mások – mellett új ismeretségek, barátságok szövődnek. (Bede Anna, Kerényi Grácia, a régész Zolnay László).

Közben sok-sok bakonyszombathelyi „bikficet” – így hívta ugyanis tanítványait – megtanít a betűvetés tudományára, a magyar nyelv és irodalom szeretetére.

Az iskolai verklit azonban egyre terhesebbnek érzi. Gyakran beteg. Látását súlyos betegség fenyegeti. Alig várja, hogy visszavonulhasson, nyugdíjba mehessen. Még nagy tervei vannak, de ezekre már nem futják a nyugdíjas évek. Bár az élet még mindig tartogat számára örömeket: felveszik az írószövetségbe. 1984. novemberében az *Új Forrás* szerkesztőségi szobájában átveszi a nívódíjat. Ekkor már erősen köhög, láz gyötri. Szokásához híven most is remekül leplezi, mennyire beteg.

Rozita derűlátó: „– Óh, csak a szokásos bronchitis!” Ezúttal a várva-várt szigligeti beutaló sem segít. Kíméletlen gyorsasággal peregnek az események. Februárban kivizsgálás a tatabányai tüdőszanatóriumban. A diagnózis számára porhintés, számunkra lesújtó. 1985. szeptember 11-én váltja meg szenvedését a halál. Mosolyogva távozott...

JÁNNI OTTÓ

Tartalomjegyzék

A fény szelíd kalandora.....	3
NEKEM CSODÁLATOS.....	10
Anyám.....	11
Anyámnak.....	12
Este.....	13
Nyár a szobában.....	14
Üdvözlégy tavasz.....	15
Falusi nyárban.....	16
Közös nevező.....	17
Etúd.....	18
Nekem csodálatos.....	19
Ma este.....	20
Kis téli dal.....	21
Ellenáram.....	22
Harmat hullott.....	23
Fehér éjszaka.....	24
Az ősz lépcsőin.....	25
Karácsonyi ének.....	26
Vajon.....	27
Anyám tavaszban üldögél.....	28
Kislibák.....	29
Mohos kövön.....	30
Apámról.....	31
ELVONT IDŐBEN.....	32
Kép.....	33
Költözik a fény.....	34
Múzsámhoz.....	36
Reménykedés.....	37
Stigmatizáltak.....	38
In memoriam J.....	39
In memoriam N.....	40
Az idő vádlottjai.....	41
Úton.....	42
Éjféλι könyörgés.....	43
Konfesszió.....	44
Olykor az ember.....	45
Elvont időben.....	46
Álomban.....	47
BOLDOGAN ÉLEK OSTIÁBAN.....	49
Solveig.....	50
Kain.....	51
Szulamit.....	52
Avilai Szent Teréz.....	53
Római pillanatok.....	54
Secreta.....	54
Trappista.....	54
Boldogan élek Ostiában.....	56

VELED FÁZOM AZ ÉG ALATT.....	57
Hogyan.....	58
Babilon vizeinél.....	59
Elcsomagolt hangok és imák.....	60
Szomorú hang.....	60
Elcsukló hang.....	60
Gépies hang.....	60
Világító hang.....	61
Világító hang és kórus.....	61
De profundis.....	62
Anti-exodus.....	63
Ősz.....	64
Tények.....	65
Hétköznapi sóhajtás.....	66
Csontváry előtt.....	67
Elmondanám.....	68
Tékozló apák.....	69
Sartre.....	70
Georgij Lansing.....	71
Miféle tűz.....	72
Saint-Exupéry naplójából.....	73
Péntek.....	73
Szombat.....	73
Vasárnap.....	74
Fiesole romjai.....	75
Ikonosztáz.....	76
MinitúrákII.	
Hiéthum király bibliájából.....	77
Eleusza istenatya.....	77
József álma.....	77
János apostol.....	78
IRGALMAS SZELEK.....	79
Irgalmas szelek.....	80
A megsebzett időben.....	81
Antifona.....	82
Hidd el.....	83
A hegyek.....	84
Mikor Ninivében.....	85
Lobognak már.....	86
Három Mária kép.....	87
Freskó.....	87
Ikon.....	87
Vásári Madonna.....	88
Az igazi Lót.....	89
HULLIK A CSERESZNYE VIRÁG.....	90
Tegnap még.....	91
Hullik a cseresznyevirág.....	92
Kötődések.....	93
Szulamit.....	93
Salamon király.....	93

Natasa.....	94
Zuhanok.....	94
Hiába.....	94
Száraz könnyek.....	94
Nem tudom.....	94
Kék drágakő.....	95
Sakuntala.....	95
Elektra.....	96
Eurydike.....	96
Orpheus.....	96
Marke király gyermekei.....	97
Trisztán.....	97
Izolda.....	98
Anima.....	98
ISTEN FALA.....	99
Caesar levele Luciusnak.....	100
Izumi.....	102
Izumi 7 költeménye.....	103
Találkozás.....	103
Örömvirág.....	103
Hétszer.....	103
Nélküled.....	104
Nem keresem.....	104
A.....	104
Tudtam.....	104
Isten fala.....	105
Szomorúságod okai és oktalansága.....	106
ASYLUM.....	107
Ne védekezz.....	108
Szép öregek.....	109
Üveggolyók.....	110
Tavaszi leltár.....	111
Magány.....	112
Folyamat.....	113
Liliomfa.....	114
Díszmenetben.....	115
Utószó.....	116
Mária.....	117
Az irgalom körforgása.....	118
Etruszk mosoly.....	119
Kint és bent.....	120
Asylum.....	121
Soká suhogtak.....	122
MADÁR.....	123
Szél szítál.....	124
Ha most jönnél.....	125
Optimizmus.....	126
Sóhaj.....	127
Ma örül kacag az ajtó.....	128
Fehér szarvas.....	129

Boldogan.....	130
Egyszerre lépünk.....	131
Kék tenger fövényén.....	132
KECSUA DALOK.....	133
Kecsua dalok.....	134
A kukoricavirág ünnepén.....	134
Ó lima- lima rózsza.....	134
Szívedbe költözöm.....	135
Kilenc égbolt legalsóján.....	135
Hiába süt rám a Nap.....	136
Hauhából fut a folyó.....	136
UGOR DALLAMOK.....	137
Ugor etűdök.....	138
Aino.....	138
Laine.....	138
Küllikki.....	139
Ugor dallamok.....	140
Bűvös bájos Tallervo.....	140
Halvány szőke Hongatar.....	141
Hattyú csendes Tulikki.....	141
Nádigyerek.....	142
Tente lányka.....	143
Haiku füzer.....	144
Aranypipőke.....	144
Pinty.....	144
Ne.....	144
Tang császár korabeli kép.....	144
Egy.....	145
Az.....	145
Harmattal.....	145
Aggódás.....	145
Mondják.....	146
Júdás.....	146
Géniusz.....	146
Néha.....	146
Vigasz.....	146
Egy ige I.....	147
Egy ige II.....	147
Egy ige III.....	147
Köszöntő.....	148
Őszi ámulat.....	149
Emlékszel-e.....	149
Nem találom.....	149
Mennyi húhóval.....	149
Vörösen izzik.....	149
Rablók.....	150
Szenvedés tükör.....	150
Ó.....	150
Elítéltek.....	150
Díszben.....	150

Ami nem igaz.....	151
Ostoba.....	151
Avarban andalog a szél.....	152
Csillagon jöttél.....	153
Barackmag.....	154
Dráma.....	155
Megkötözve.....	156
VISSZATÉRÉS.....	157
Tavaszi múltán.....	158
Kagylósusogás.....	159
Növő árnyékom nézve.....	160
Bánat.....	161
Éj.....	162
Látogatók.....	163
Zuhanás benső opálba.....	164
Egy őrmester különös álma.....	165
Visszatérés.....	166
PÁLOS ROZITA EMLÉKÉRE.....	167
Tartalomjegyzék.....	173